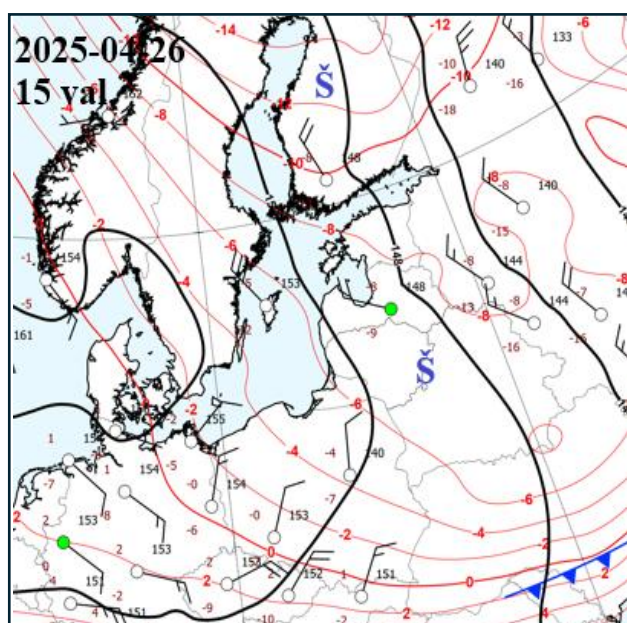
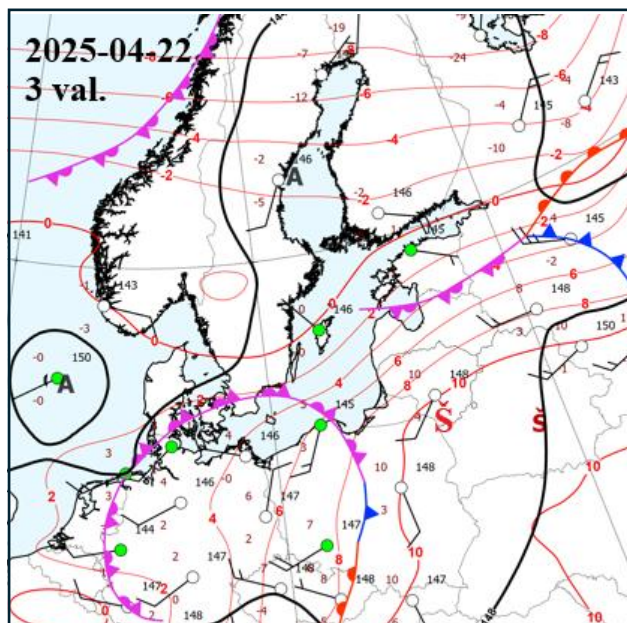

Ilgas laikotarpis su šalnomis balandžio 24–gegužės 26 d.

Po rekordiškai šilto antrojo balandžio dešimtadienio (vidutinė oro temperatūra Lietuvoje siekė net 12,4 °C, t. y. teigiama 5,7° anomalija), kuris į meteorologinių stebėjimų istoriją įėjo kaip pats šilčiausias antrasis balandžio dešimtadienis nuo 1961 m., beveik visoje šalies dalyje balandžio 18–19 d. prasidėjo aktyviosios augalų vegetacijos sezonas. Spėjo sulapoti medžiai, sužydo vaismedžiai.

Deja, tokią vasarišką šilumą į Lietuvą įnešusią pietų pernašą balandžio trečiojo dešimtadienio pradžioje išstūmė šiauriniai srautai. Skandinaviško anticiklono rytine dalimi įsiveržęs arktinis oras staigiai pažemino oro temperatūrą: aukščiausia oro temperatūra kai kuriose šalies vietovėse per parą nukrito 5–8 laipsniais, o per balandžio 22–25 d. šis skirtumas išaugo iki 10–15 laipsnių – pvz., Alytaus automatinėje meteorologijos stotyje (AMS) balandžio 22 d. buvo 26,3 °C, o balandžio 25 d. teliko 13,5 °C, atitinkamai Švenčionių AMS iš 25,5 °C liko 11,9 °C ir pan. Ši oro masė buvo ne tik šalta (1,5 km aukštyje oro temperatūra nuo +12 °C nukrito iki -6 °C, **1 pav.**), bet ir sausa, todėl naktimis žemutinis atmosferos sluoksnis nebuvo pridengtas debesimis ir tai sudarė geras sąlygas ankstyvoms šalnomis, kurios greitai iš pavojingo reiškinio peraugo į stichinį. Šalnų susidarymui labai didelę įtaką turi mikroklimatinės sąlygos, padidinančios efektyvųjų žemės paviršiaus šilumos išspinduliavimą. Prie to prisideda reljefo ypatumai, dirvožemio tipas, vandens telkiniai, vietovės atvirumas.

1 pav. Temperatūros pokytis 850 hPa geopotenciniame aukštyje balandžio 22–26 d.

Pirmoji silpna šalna *aktyviosios augalų vegetacijos laikotarpiu* (trijose AMS) registruota **balandžio 24-os naktį**. Po paros šalnos registruotos daugiausia šiaurės vakarinėje šalies dalyje ir labiau prie žemės paviršiaus (5 cm aukštyje): žemiausia temperatūra šiame aukštyje nukrito **Skuode, -3,5 °C**, ore šalna išmatuota tik **Akmenės AMS, -0,1 °C**. **Balandžio 26–28 d.** laikotarpiu šalnos kasnakt registruotos jau 51 AMS ir 6 vandens matavimo stotyse (VMS). Balandžio 26 d. pati žemiausia oro temperatūra fiksuota **Skuodo AMS, -4,1 °C**, prie žemės **Varėnos AMS, -9,8 °C**, balandžio 27 d., atitinkamai **Alytaus AMS -5,2 °C**, **Utenos AMS -10,0 °C**, balandžio 28 d. **Varėnos AMS -5,5 °C ir -9,6 °C**. Beje, balandžio 28 d. šalnas išmatavo daugiausiai matavimo stočių: 75 Lietuvos žemės ūkio

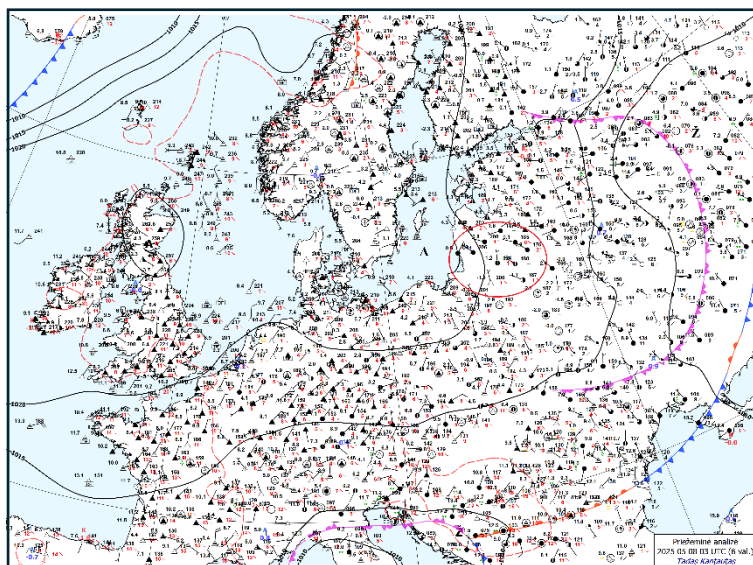
konsultavimo tarnybos stotys (LŽŪKTS), 51 AMS ir 6 VMS.

Po neaktyvaus, bet su debesimis ir stipresniais vėjais šaltojo fronto praslinkimo balandžio 29-os naktį fiksuotos tik pavienės šalnos, tačiau pragiedrėjus **balandžio 30 d.** šalnos vėl išplito 25 AMS. Ore šalnų nebuvo, tik priežemyje, kur žemiausia temperatūra nukrito **Varėnos AMS, iki -3,9 °C.**

Šalnų sumažėjo gegužės 1 d., o **gegužės 2 d.** vėl jų apimta teritorija išplito 30 AMS, **gegužės 4 d.** 29 AMS. Pati žemiausia temperatūra ore ir prie žemės **gegužės 2 d.** nukrito **Molėtų AMS, atitinkamai -3,0 °C ir -6,2 °C, gegužės 4 d.** šalna ore fiksuota tik **Molėtų AMS, -0,1 °C**, o pati žemiausia temperatūra 5 cm aukštyje buvo **Anykščiuose, -3,9 °C.**

Po pavienių šalnų gegužės 3, 5 d. **gegužės 6–16 d. laikotarpio naktimis šalnos dar labiau sustiprėjo ir apėmė daugiau nei trečdalį šalies teritorijos. Susiklosčius palankiai sinoptinei situacijai, ypač šaltos pasitaikė gegužės 6, 8 ir 9-os naktys (2 pav.).** Pati žemiausia oro temperatūra išmatuota gegužės 6 d. Varėnos AMS -9,9 °C (5 cm aukštyje) ir 4,2 °C (ore), **gegužės 8 d. Varėnos AMS, -10,7 °C (5 cm aukštyje) ir -5,8 °C (ore), gegužės 9 d. Utenos AMS -9,3 °C (5 cm aukštyje) ir -5,2 °C (ore).** Iš viso šiomis šalčiausiomis naktimis šalnos registruotos, atitinkamai **45, 47 ir 51 AMS, 6, 4 ir 9 VMS bei 33, 54 ir 61 LŽŪKTS.** Po nešaltų gegužės 17, 18, 22, 23 d. naktų vietomis silnos šalnos vėl fiksuotos **gegužės 19–21 d. ir 24–26 d.**

Nagrinėjamu laikotarpiu daugiausiai naktų su šalnomis (ore ir prie žemės paviršiaus) užregistruota Varėnos AMS – 21 ir Šalčininkų AMS – 19. Po 17 tokių naktų buvo Alytaus, Anykščių, Tauragės, Molėtų ir Birštono AMS, po 16 – Druskininkų, Jurbarko, Kauno, Šiaulių, Švenčionių, Trakų ir Utenos AMS. Dar 33 AMS šalnas fiksavo 10–15 naktų, ir tik 9 stotyse jų buvo mažiau. Vos 1 naktis su šalna (prie žemės -0,9 °C balandžio 28 d.) pasitaikė Nidos AMS, vienintelėje Ventės AMS šalnų visai nebuvo. Ilgiausias nepertraukiamas laikotarpis su šalnomis registruotas Varėnos ir Šiaulių AMS – po 11 naktų (atitinkamai gegužės 4–14 d. ir gegužės 6–16 d.), Tauragės, Jurbarko ir Birštono AMS – po 10 naktų (gegužės 6–15 d.), Vėžaičių AMS – 9 naktys (gegužės 5–13 d.). Kitose stotyse periodas su šalnomis buvo trumpesnis ir truko 1–8 naktis. Tai daugiausia pajūrio bei pamario ir prie vandens telkinių esančios AMS.

2 pav. Sinoptinės situacijos analizė gegužės 8 d. 6 val. (Lietuva pažymėta raudonu apskritimu)